UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

JUDr. Zuzana Suchá Balogh

Dokazování

Autoreferát disertační práce

Školitel: prof. JUDr. Alena Winterová, CSc.

Studijní program: Teoretické právní vědy – Občanské právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 18. 12. 2023

OBSAH

1. CÍL 1
2. OBSAH 3
3. VÝSLEDKY 8
4. SHRNUTÍ V ANGLICKÉM JAZYCE 13
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ 15
1. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 15
2. SEZNAM POUŽITÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ 18
3. SEZNAM POUŽITÉ JUDIKATURY 19
4. DALŠÍ ZDROJE 24

1. CÍL

Předmětem disertační práce je analýza dokazování v civilním soudím řízení. Dokazování lze pojímat jako základní část soudního řízení, neboť na jeho průběhu, a zejména výsledku, záleží rozhodnutí soudu ve věci samé. V řízení sporném má zásadní význam aktivita účastníků řízení při dokazování, což vyplývá z aplikace projednací zásady. V řízením nesporném, byť je vedeno zásadou vyšetřovací, také nelze roli účastníkům řízení v rámci dokazování upřít, byť je zde subjektem odpovědným za dokazování soud. S ohledem na tyto podstatné odlišnosti je tak potřeba nahlédnout na specifika řízení sporného i nesporného, neboť tato diferenciace se odráží v procesních právech a povinnostech účastníků řízení a také v pravomoci soudu v rámci dokazování.

Ve své práci se snažím nahlédnout na diskutovaná témata z různých pohledů, a to v návaznosti na účastníky řízení, jejich právních zástupce a také soud, přičemž se zabývám také judikaturou a odbornými právními stanovisky. Přihlížím také k mým praktickým zkušenostem z advokátní praxe. Poukazuji na možné problematické přístupy účastníků řízení, resp. jejich právních zástupců, k vedení řízení vyplývající z jejich procesního postavení, včetně doporučení konkrétních postupů. Neopomenu zabývat se také případnými možnými pochybeními soudu v procesním řízení, a to ve vztahu k samotnému vedení řízení a také pochybení související s opomíjením aktuální právní úpravy.

Cílem disertační práce je přinést nový pohled na instituty procesního dokazování. Práce je vedena záměrem nabídnout alternativu k aktuální právní úpravě, případně vyvolat diskuzi o podstatných tématech, kdy se ukazuje, že některé z institutů procesního dokazování by bylo případně vhodné upravit zákonem odlišně, případně, že nejsou upraveny dostatečně, anebo nevyvolávají účinků, jak předpokládal zákonodárce. Ve své práci vedle aktuální právní úpravy reflektuji také na návrh Věcného záměru civilního řádu soudního, neboť se jedná o zásadní odborné stanovisko k civilnímu procesu, a tedy i k dokazování.

Obecně si nastoluji otázku vlivu postupu účastníků řízení a soudu v rámci dokazování na spravedlnost rozhodnutí soudu ve věci samé, na zjištění objektivní pravdy, a na kvalitu celého soudního řízení. Analyzuji přístupy účastníků a jejich právních zástupců v průběhu řízení, a to s ohledem na téma disertační práce, zejména v části procesního dokazování. Mým záměrem je přinést nikoliv obecný výklad, ale návrhy řešení k problematickým otázkám, případně kritiku

současného právního uspořádání, včetně procesního postupu účastníků řízení a soudu, přičemž z tohoto budu dovozovat závěry relevantní pro dokazování v civilním řízení. Budu se snažit poskytnout na jednotlivá témata pohled právnického praktika a doporučit případně vhodné postupy, kterými by bylo možné pozitivně ovlivnit civilní řízení.

2. OBSAH

Disertační práce je členěna na úvod, čtyři kapitoly zabývající se řešenou problematikou a závěr. V práci průběžně uvádím jednotlivé zdroje, ze kterých vycházím, včetně judikatury na zpracovávané téma.

Úvodní kapitola „Dokazování v občanském soudním řízení – obecný exkurs“ je úvodem do problematiky dokazování, kde se zabývám pojmem dokazování, jeho základní charakteristikou, předmětem dokazování a zásadami civilního soudního řízení.

Dokazování charakterizuji jako část civilního soudního řízení, právem upravený souhrn postupů soudu a účastníků řízení, případně jiných oprávněných na řízení zúčastněných subjektů, směřující k prokázání pravdivosti tvrzení prostřednictvím provedených důkazů, kterým přímo ovlivňují rozhodnutí soudu ve věci samé.

Soud při rozhodování vychází z právních a skutkových poznatků. Právní poznatky jsou soudu známy s ohledem na zásadu *iura novit curia,* přičemž toto vedle znalosti právních předpisů zahrnuje také znalost judikatury. Skutkové poznatky soud získává v průběhu soudního řízení, a to z tvrzení a následného dokazování, tedy z toho, co v řízení vyjde najevo, a to buď ze strany účastníků řízení (řízení sporné), anebo také ze strany soudu (omezeně v řízení sporném, v řízení nesporném bez omezení).

Při zkoumání předmětu dokazování jsou podstatné také instituty, které dokazování usnadňují. K těmto se řadí právní domněnky, prejudiciální otázky (a to včetně předběžných otázek k Soudnímu dvoru Evropské unie) a úvaha soudu.

V disertační práci se také zabývám jednotlivými zásadami civilního soudního řízení, přičemž s ohledem na její téma, se věnuji zásadám souvisejícími s dokazováním. Výklad se tak týká zásady projednací a vyšetřovací, zásady materiální a formální pravdy, zásady volného hodnocení důkazů a zásady legální důkazní teorie, zásady kontradiktornosti a také zásady jednotnosti řízení a koncentrace řízení.

V rámci projednací a vyšetřovací zásady se vedle rozlišení těchto zásad a analýzy názoru na to, že by bylo případně vhodné od této diferenciace upustit, věnuji také modifikované projednací

zásadě, kterou se obsáhle zabývá také judikatura. Právním základem modifikace této zásady je § 120 odst. 2 o.s.ř. Jedná se o rozšíření kompetencí soudu v rámci dokazování v řízeních ovládaných zásadou projednací, tedy v řízeních sporných. Soud je dle citovaného ustanovení oprávněn provádět i jiné než účastníkem řízení navržené důkazy v případech, kdy jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu a vyplývají-li z obsahu spisu. Soud ovšem nemůže do řízení vnášet skutečnosti, které nemají podkladu v obsahu spisu a ve výsledcích dosavadního řízení. Jestliže by soud aktivně po důkazech pátral, znamenalo by to, že tak upřednostňuje jednu ze stran řízení, což je v rámci aplikace zásady projednací nemyslitelné. Toto vychází z odpovědnosti účastníka řízení za jeho výsledek, tedy za to, že soud se dozví všechna tvrzení pro rozhodnutí relevantní a také mu budou předloženy důkazy tato tvrzení prokazující.

Další podstatnou částí je rozbor zásady koncentrace řízení a vývoj její právní úpravy v moderním českém civilním procesu, kdy se zabývám vlivem zavedení koncentrace řízení na jeho průběh, včetně pohledu praktické právní veřejnosti na tento institut. Věnuji se procesnímu postupu účastníků řízení a soudu s ohledem na aplikaci této zásady ve sporných řízeních, tedy se zabývám otázkou dodržování této zásady. Současně analyzuji dopady aktuální úpravy koncentrace na civilní řízení a také se zabývám návrhem právní úpravy do budoucna daným Věcným záměrem civilního řádu soudního, kde s jeho závěry polemizuji.

Disertační práce se zabývá také jednotlivými důkazními prostředky. V úvodním výkladu se věnuji dvoukolejností pojmů „*důkaz*“ a „*důkazní prostředek*“, přičemž potvrzuji, že v praxi ke směšování obou pojmů dochází, a to tak, že je vlastně od užívání pojmu „*důkazní prostředek*“ v jednání u soudu vlastně upuštěno. Z důkazních prostředků se podrobně zabývám veškerými v zákoně definovanými, včetně těch, které zákon výslovně neuvádí a které vyplývají z právní praxe. Konkrétně tak popisuji výslech svědka, znalecký posudek a odborné vyjádření, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, listiny a ohledání, výslech účastníka řízení; z dalších důkazních prostředků se věnuji zejména videonahrávkám, nahrávkám telefonních hovorů a jiným hlasovým nahrávkám, a to zejména s ohledem na možnost jejich užití v civilním řízení, což se v praxi jeví jako problematické, a to s ohledem na nesprávné povědomí pořizovatelů záznamů o jejich legálnosti a tudíž jejich použitelnosti v soudním řízení.

Podrobněji se zabývám svědeckým výslechem, a to s ohledem na praktické zkušenosti s jeho průběhem. Podávám konkrétní doporučení na postupy účastníka řízení stran návrhu na provedení takového důkazu. Věnuji se otázce věrohodnosti svědka, a to také v souvislostech

s případným zájmem svědka na výsledku řízení, kde dle mého názoru není právní úprava dostatečná, neboť jakoby s touto možností ani nepočítá. Inspiruji se německým právním řádem stran možnosti zavedení povinné svědecké přísahy do českého civilního procesu. S takový návrhem rovněž přichází autoři návrhu nové úpravy civilního procesního práva v České republice.

V rámci uvedené kapitoly se zabývám také znaleckými posudky, kde je dle mého názoru podstatná část týkající se mého pohledu na znalecké posudky předkládané stranou řízení.

Věnuji se také povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní, jako základním procesním povinnostem daným účastníkovi řízení. Povinnost tvrzení lze charakterizovat jako povinnost účastníka řízení soudu sdělit tvrzení relevantní pro rozhodnutí ve věci a povinnost důkazní znamená povinnost navrhnout soudu k prokázání svých tvrzení důkazy, které umožní soudu ve věci rozhodnout. Je nutné, aby účastník řízení splnil obě povinnosti, tedy aby tvrdil a současně prokazoval. Jestliže by totiž něco účastník tvrdil, ale soudu by k tomuto tvrzení neoznačil potřebné důkazy, nejednalo by se o tvrzení prokázané, tedy z pohledu soudu o tvrzení pro jeho rozhodnutí ve věci samé relevantní. Na uvedené povinnosti navazují odpovídající břemena, a to břemeno tvrzení a břemeno důkazní. Tato břemena jsou pro účastníka řízení zásadní, neboť jejich unesení má vliv na to, zda bude účastník v řízení úspěšný. Břemeno tvrzení lze charakterizovat jako odpovědnost účastníka řízení za to, že soud ve věci rozhodující se podstatná tvrzení dozví, tedy že mu je účastník řízení přednese. Důkazní břemeno ve své podstatě znamená institut procesního práva určující, který z účastníků řízení nese nepříznivé následky za neprokázání tvrzení, přičemž takovým účastníkem je ten, pro kterého by jeho prokázání znamenalo úspěch ve věci. S výkladem o těchto břemenech souvisí také stav řízení *non liquet,* kdy i přes existenci právně nejisté situace, pro respektování zákazu *denegatio iustitiae*, platí, že soud musí o každém návrh rozhodnout. K překonání stavu *non liquet* se uplatňuje důkazní břemeno.

Podstatnou částí disertační práce je rozbor průběhu řízení, kde se věnuji jednotlivým jeho fázím, kterými jsou navrhování důkazů, jejich obstarávání, provádění a nakonec hodnocení. Úvodní fáze dokazování, tedy navrhování a obstarávání důkazu, jsou podstatně ovlivněny tím, zda je v rámci dokazování aplikována zásada projednací nebo vyšetřovací, tedy s ohledem na to, zda se jedná o řízení sporné nebo nesporné. S tímto souvisí míra nutné aktivity účastníků řízení v dokazování, přičemž v rámci řízení sporného, ovládaného zásadou projednací, je pro průběh dokazování tato aktivita stěžejní, v řízení nesporném, vycházejícím ze zásady vyšetřovací, je

podstatná úloha soudu, který nese odpovědnost za výsledek řízení ve smyslu toho, co bylo a co nebylo prokázáno. Nicméně provádění a hodnocení důkazů je za všech okolností ve výlučné pravomoci soudu bez ohledu na druh řízení.

Navrhování důkazů je první fází procesního dokazování. Vycházím zde z analýzy právní úpravy obsažené v § 101 odst. 1 o.s.ř. a § 120 odst. 1 o.s.ř. Uvedené se uplatňuje pro řízení sporná, vedena zásadou projednací. Jelikož navrhování důkazů počíná u žalobce podáním návrhu na zahájení řízení, rozebírám také s tímto související povinné náležitosti žalobního návrhu, dále pak pravomoci soudu v případě, že návrh žalobce na zahájení řízení těmto náležitostem daným zákonem neodpovídá. Samozřejmě se také věnuji navrhování důkazů ze strany žalovaného, kdy tento tak činí k výzvě soudu k vyjádření se k žalobcem uplatněnému nároku. V rámci navrhování důkazů je podstatné také to, že je zde dána možnost shodného tvrzení stran, resp. jejich prohlášení o tom, že některá z tvrzení považují za nesporná, když z tohoto vyplývá, že takové skutečnosti pak není nutné dokazovat. V řízení sporném by soud shodná tvrzení účastníků řízení rozporovat neměl. Tato skutečnost vychází přímo ze zákona. V nesporném řízení je subjektem odpovědným za výsledky dokazování soud, z čehož vyplývá, že zpochybňovat a vyvracet shodná tvrzení účastníků může, přičemž tak může činit za situace, že tvrzení jsou v rozporu s provedenými důkazy a zároveň s veřejným zájmem na úplném zjištění skutkového stavu.

V rámci obstarávání důkazu, budeme-li uvažovat o řízení sporném, již dochází k ingerenci soudu. S ohledem na charakter důkazu se rozlišuje, zda je povinnost důkaz obstarat povinností soudu nebo účastníka řízení. U účastníka řízení můžeme uvažovat o povinnosti obstarat důkaz zejména listinou, přičemž zde je možné dovodit, že u listin je specifická situace v tom, že navrhování a obstarávání takových důkazů zpravidla splývá v jednu fázi. Soudu náleží obstarání důkazu předvoláním svědků, zadáním vypracování znaleckého posudku, nařízením provedení ohledání apod. V této části se věnuji také evidenční povinnosti, která dle judikatury stíhá i účastníky řízení, nikoliv pouze třetí osoby.

Provádění důkazů je již ryze v rukách soudu. Soud rozhoduje, který důkaz provede a který nikoliv. Na základě tohoto rozhodnutí, tedy zda předmětný důkaz je pro rozhodnutí podstatný, již dojde k jeho faktickému provedení. Důkazy se provádějí při jednání soudu, zpravidla v budově soudu, přičemž s ohledem na charakter důkazu může být důkaz proveden i mimo

jednací síň, ovšem za dodržení obecných podmínek předvolávání osob k jednání. S prováděním dokazování souvisí pravomoc soudu do dokazování zasahovat v souladu s § 120 odst. 2 o.s.ř.

Jak vyplývá z postavení soudu ve veřejné správě a jeho pravomoci, je hodnocení důkazu prováděno výlučně soudem. Soud důkazy, které provedl, zhodnotí a na základě výsledku hodnocení důkazů ve věci rozhodne. Zabývám se také možnosti soudu odročit jednání za účelem vynesení rozsudku. Věnuji se také pojmu *„míra důkazu“*, a to jeho spojení s důkazním břemenem a hodnocením důkazů. V rámci hodnocení důkazů je podstatné intuitivní poznávání soudce.

3. VÝSLEDKY

V práci se snažím nabídnou možná řešení aktuálního stavu civilního řízení, což vychází zejména z mých praktických poznatků. Je-li to nutné, přistupuji kriticky k činnosti soudu. Soudy v mnoha případech svým postupem v řízení způsobují průtahy v řízení a případně toto také přímo souvisí s rozhodováním zmatečnými rozsudky. Soud totiž v mnoha případech nesprávně zanalyzuje podstatu řízení, tedy předmět dokazování, čímž dochází k provádění nadbytečných důkazů, případně opomenutí důkazů apod. Nicméně pochybení nastávají i na straně účastníků řízení, a to v důsledku nedostatečné přípravy na podání žaloby, resp. vyjádření se k žalobě, případně nesprávné analýze uplatňovaného nároku, nebo obrany.

V rámci hodnocení zakotvení jednotlivých zásad v civilním soudním řízení jsem se blíže zabývala zásadou koncentrace řízení. Pro tuto zásadu je podstatný vývoj její úpravy v českých procesních předpisech, a to s ohledem na moderní civilní proces, v návaznosti na tzv. velkou novelu občanského soudního řádu, provedenou zákonem č. 30/2000 Sb., a poté tzv. souhrnnou novelu provedenou zákonem č. 7/2009 Sb. Podstatný je zde vývoj aplikace této zásady v řízení, včetně toho, jak k tomuto přistupují účastníci řízení a také soud, tedy zda je praktickým postupem účastníků řízení a soudu tato zásada dodržována a úmysl zákonodárce naplněn. V praxi nejsou ojedinělé situace, že soud řízení nevede takovým způsobem, aby bylo dosaženo rozhodnutí ve věci co nejdříve, tedy tak, jak mu to ukládá zákon. Tento způsob vedení řízení považuji za zásadní nedostatek, nicméně nikoliv na straně zákona, ale na straně soudu. Byť by se i dalo uvažovat o tom, že by měla být právní úprava přísnější a soud by měla donucovat k efektivnějšímu jednání, tedy projednání věci bez zbytečných průtahů, nemůže tato změna nastat pouze na základě zákona. Je totiž podstatné, aby soudci, jako lidský prvek justice, nadaný pravomoci závazně rozhodovat o právech a povinnostech, si uvědomili své povinnosti a dbali na jejich důsledném dodržování. V praxi se opakují případy, kdy soudci, ať již v řízení sporném, či nesporném, nejsou dostatečně připraveni na jednání, není jim znám obsah podání účastníků řízení, bezdůvodně jednání odročují, případně také se záměrem vyhnout se dalšímu řízení jakoby nutí účastníky řízení ke smíru. V žádném případě tato moje výtka nesměřuje k justici jako celku, ale vůči jednotlivcům, kteří ji navenek zastupují. Je totiž nepochopitelná aktuální situace spočívající v tom, že advokáti jsou spíše překvapeni dynamickým a zákonem souladným procesním postupem soudů nežli naopak. V těchto souvislostech jsem se zabývala možnou příčinou tohoto stavu, když jsem dovodila, že toto zřejmě souvisí s tím, že soudci jsou prakticky neodvolatelní, byť jsem si samozřejmě vědoma skutečnosti, že zákon tuto možnost,

v jistém ohledu jako teoretickou, připouští. Nicméně dostáváme se opět k tomu, že tyto prostředky nejsou dostatečně využívány, čímž tedy dochází ke stavu, že soudce je subjektivně, v rozporu se zákonnou úpravou, přesvědčen o tom, že jej nelze jeho funkce zprostit.

V disertační práci vedu polemiku nad názorem autorů Věcného záměru civilního řádu soudního, kdy je doporučováno od uplatnění zásady v současném pojetí upustit a koncentraci nahradit tzv. koncentraci soudcovskou. Dle mého názoru ovšem takový postup není namístě, přičemž docházím ke zcela opačnému výsledku, a to, že zachování zákonné koncentrace řízení ve sporných řízeních je namístě, přičemž navrhuji, aby bylo zejména její dodržování posíleno, a současně uvažuji nad tím, zda není vhodné uplatnění této zásady prosadit také v řízení nesporném.

Zásadním subjektem, který má vliv na dokazování je soud, neboť pouze soud rozhoduje vydáváním závazných rozhodnutí. Současně je soud subjektem, který dokazování řídí, a to v tom směru, že rozhoduje o tom, jaký důkaz bude proveden, jaký důkaz je potřeba pro úspěch ve věci předložit, a současně fakticky dokazování provádí. Soudu jsou zákonem dány pravomoci k tomu, aby vlastně „nutil“ účastníky řízení k plnění jejich procesních povinností, přičemž za nejzásadnější povinnosti lze považovat jejich povinnost tvrzení a důkazní a s tímto související odpovídající břemena, tedy břemeno tvrzení a důkazní břemeno.

Za zásadní opětovné pochybení soudu v průběhu řízení považuji jeho nedostatečnou přípravu na jednání ve věci. Fakticky dochází k opakování se situace, kdy soud nepřipraví soudní spis tak, aby bylo možné ve věci při prvním nařízením jednání rozhodnout. Soudce nevyužívá dostatečně výzvy vůči účastníkům řízení před prvním nařízeným jednáním k doplnění jejich stanovisek. Vyčkává až na jednání ve věci, kde společně s účastníky probírá jejich názory a podklady pro jimi navrhované rozhodnutí. Takový přístup vede k prodlužování řízení, a to například také neustálým odročováním, za účelem doplnění tvrzení, případně důkazů účastníkem řízení, tedy v rozporu se zásadu koncentrace řízení.

Soudce je v průběhu řízení, za účelem dosažení spravedlivého rozhodnutí, veden zájmem na poznání objektivní pravdy.[1] S tímto souvisí také ta skutečnost, že vedle činnosti soudu, která spočívá v právní analýze, je povinen provést také analýzu skutkovou. Soudce musí správně

[1] Za předpokladu, že nejsou splněny podmínky pro rozhodnutí rozsudkem pro zmeškaní nebo pro uznání, kdy se jedná o zjištění subjektivní pravdy.

extrahovat podstatná tvrzení od nepodstatných a současně tak podstatné důkazy od nepodstatných a následně k této analýze skutkové přiřadit ke konkrétnímu případu hmotněprávní normu, kterou své rozhodnutí odůvodní. V praxi se opakují situace, kdy soudce nepostupuje výše uvedeným způsobem, což má vliv na délku řízení a také na jeho kvalitu, a zejména na kvalitu rozhodnutí soudu. Dovozuji, že tento problém nesouvisí s právní úpravou, ale s tím, že soudce si je svou pozicí v mnoha případech natolik jist, že svou činnost neprovádí důsledně.

S tímto souvisí také problém definice předmětu dokazování v konkrétním řízení. Nesprávnou definici předmětu dokazování provádí účastník řízení, a v některých případech také soud. Účastník řízení chybuje v návrhu na zahájení řízení, případně v postavení žalovaného ve vyjádření se k žalobě, případně v replice k vyjádřením žalobce. Uvedené působí na přehlednost řízení a také má podstatný vliv na jeho rychlost. Ovšem definice předmětu řízení v konkrétním řízení je dle mého názoru prvotně povinností soudu, který má v průběhu řízení postupovat tak, aby účastníkovi řízení nedal prostor k jeho liknavosti, a tedy aby jej donutil k potřebné součinnosti, což spočívá také v tom, že bude k výzvám soudu reagovat relevantně tak, že bude předmět dokazování co nejrychleji konkrétně stanoven. S tímto je také spojena ta skutečnost, že soud má být tím subjektem, který předmět dokazování v konkrétním řízení vytýčí, přičemž dle mého názoru je potřeba, aby byl předmět dokazování správně definován již před prvním jednáním ve věci, čehož je předpokladem to, že soud bude na jednání pečlivě připraven. S tímto souvisí také ta skutečnost, že je v zájmu rychlosti řízení, aby soud již před prvním jednáním ve věci, za účelem definování předmětu dokazování využíval procesní výzvy vůči účastníkům.

Ohledně důkazního prostředku výslech svědka polemizuji s možností zavedení svědecké přísahy při realizaci výslechu svědka, a dále s tím, že aktuální právní úprava opomíjí skutečnost, že svědek může mít, stejně tak jako účastník řízení, zájem na výsledku řízení. Problematickou je tak dle mého názoru nedůsledná úprava otázky věrohodnosti svědků, což má vliv na důkazní sílu svědeckého výslechu a reálných důsledků v případě porušení svědeckých povinností, které se v praxi objevují sporadicky.

Ohledně úpravy znaleckého posudku v českém civilním procesu si kladu otázku, zda soudy využívají také odborné vyjádření jako prostředek k řešení méně komplikovaných otázek. Docházím k závěru, že soudem není důkaz odborným vyjádřením využíván, zpravidla již soud totiž nařizuje provedení znaleckého zkoumání. Tento procesní postup soudu dle mého názoru

vychází z komplikací souvisejícími s tím, že ani soudce nemůže správně odhadnout, zda pro konkrétní věc postačí odborné vyjádření nebo nikoliv. Zabývám se také otázkou, zda není vhodné soudu stanovit před ustanovením znalce povinnost slyšení stran řízení k osobě znalce a k formulaci otázek. Taková úprava totiž absentuje, přičemž by měla zcela jistě pozitivní dopad na průběh znaleckého zkoumání v civilním řízení. Taková úprava by byla přínosná pro spolupráci účastníků řízení se znalcem a rovněž by se eliminovaly námitky k osobě znalce, znaleckým otázkám a posudku vůbec, neboť jejich potřeba a opodstatněnost by odpadla v důsledku postupu účastníků před ustanovením znalce. Zabývám se také konkrétními oprávněními znalce, kdy uzavírám, že by bylo namístě do budoucna znalce zapojit do průběhu dokazování u soudu, neboť poznatky, které by tímto postupem získal, můžou vplývat na závěry znaleckého posudku ve smyslu komplexnosti podkladů pro validní znalecký posudek. Znalec by tak byl schopen vnímat veškeré projevy účastníků řízení, včetně jejich reakcí na druhého účastníka, na sdělení soudu k věci apod. Zásadní je totiž schopnost člověka přizpůsobit své jednání po krátkou dobu tomu, jakého dojmu chce člověk zanechat. Toto samozřejmě platí i pro znalecké posudky, kde se účastník řízení při znaleckém vyšetření může chovat jinak nežli v soudní síni, může sdělovat interní pocity, které mohou být ve zjevném rozporu s jeho prezentací při jednání s druhou stranou. V souvislosti se znaleckým posudkem v civilním řízení také docházím k závěru, že je v zájmu účastníků řízení zachování aktuální úpravy spočívající v možnosti předkládání znaleckých posudků účastníky řízení, když tento znalecký posudek má mít stejnou důkazní sílu, jako znalecký posudek, jehož vypracování bylo zadáno soudem.

Závěrečná kapitola se zabývá průběhem dokazování. V rámci jednotlivých fází se věnuji procesním možnostem účastníků řízení a také soudu, a to také s ohledem na rozlišnou úpravu v rámci řízení sporného a nesporného. V souvislosti s povinností žalobce již v žalobě uvést tvrzení a označit důkazy, které oprávněnost žalovaného nároku odůvodňují, navrhuji zavedení formulářové žaloby. Můj návrh je odůvodněn požadavkem přehlednosti a hospodárnosti řízení. Z totožného důvodu polemizuji s aktuální právní úpravou procesních povinností tvrdit a prokazovat, když dle mého názoru není dostatečná. Navrhuji totiž, aby byla povinnost důkazní, a to ve směru stručnosti návrhu, tedy tvrzení a odpovídajících důkazů včleněna přímo do zákona. Stručností zde myslím zejména přehlednost a věcnost návrhů. Je totiž častým jevem, že účastník řízení, a to bez ohledu na to, zda je nebo není právně zastoupen, soud zahlcuje množstvím nepodstatných důkazních návrhů. Tato neuspořádaná činnost účastníka řízení zatěžuje soud, neboť ten musí nejdříve učinit jakousi rešerši podaného návrhu, aby odpovídal

procesním požadavkům ve smyslu přehlednosti učiněného procesního podání, což by dle mého názoru mělo být učiněno v rámci předsoudního stádia přímo účastníkem řízení.

V rámci navrhování důkazů v řízení sporném je podstatná pravomoc soudu dle § 120 odst. 2 o.s.ř., kdy je soud oprávněn provést i jiné než účastníky řízení navržené důkazy. Zabývám se také institutem německého civilního procesu, která obsahuje úpravu usnesení o dokazování (*Beweisbeschluss*). Konkrétně se jedná o to, že soudce usnesením rozhodne o tom, jakými konkrétními důkazy budou jednotlivé skutečnosti prokázány. Jestliže by k obdobné úpravě do budoucna došlo, soudci i účastníci řízení by byli nuceni k aktivitě, což je s ohledem na současnou situaci v justici žádoucí, zejména s ohledem na požadavek transparentnosti řízení.

V jednotlivých fázích dokazování docházím k závěru, že právní úprava modifikující výlučné oprávnění účastníků řízení v řízení sporném předkládat soudu důkazy dle § 120 odst. 2 o.s.ř., je správná, neboť zastávám názor, že jelikož jsou ve sporném řízení jako základní povinností účastníka řízení dané mu povinnost tvrdit a prokazovat, je výlučně na něm, aby je plnil. Dle mého názoru je tento rámec oprávnění soudu stanoven správně, neboť se jedná pouze o výjimečný zásah soudu. 6Nesouhlasím s takovými postupy účastníků řízení, kterými se snaží pouze naplnit základní předpoklady pro to, aby bylo řízení zahájeno a soud tak byl povinen ve věci rozhodnout, a kterými zcela rezignují na svoje povinnosti tvrdit a prokazovat. Dle mého názoru by mělo za všech okolností platit, že odpovědným subjektem za to, co vyjde v řízení najevo, je účastník řízení, neboť se jedná o hájení výlučně jeho zájmu, a proto nenacházím žádný argument, který by svědčil v nutnost zasahování soudu do dokazování tím způsobem, že bude suplovat základní nutnou procesní činnost účastníka řízení.

V rámci hodnocení důkazů se zabývám také vlivem intuice soudu na jeho rozhodování a současně mezemi jejího využití. Význam intuice lze nalézt při hodnocení věrohodnosti svědka, případně účastníků řízení. V závěru uvádím konkrétní příklad z advokátní praxe, kdy soud rozhodoval ve věci rozvodu manželství. Soud se zde zabýval věrohodností účastníka řízení, kdy shledal, že s ohledem na jeho projevy, verbální i nonverbální, v soudní síni dovodil, že tvrzení, která prezentoval ve svých vyjádřeních jsou v přímém rozporu s jeho projevy, a to zejména ve vztahu k druhému z účastníků řízení. Dovozuji, že uplatnění intuice v soudním rozhodování má své místo a opodstatnění.

4. SHRNUTÍ V ANGLICKÉM JAZYCE

This dissertation deals with the process of taking of evidence in the civil proceeding, while focusing primarily on the contradictory procedure. The differences between the contradictory and non-contradictory procedure are also being highlighted.

The taking of evidence is considered a fundamental part of the civil proceeding, upon whose course and outcomes the judicial decision is being based. In the contradictory procedure, the activity of the party to the proceeding plays a pivotal role in the taking of evidence, which follows primarily from the underlying adversarial principle. However, the importance of the activity of the party to the proceeding in the taking of evidence shall not be entirely dismissed in the non-contradictory procedure either. Nonetheless, the non-contradictory procedure is governed by the investigation principle, with the sole responsibility for the taking of evidence vested in the court. Taking these fundamental differences into account, I analyze the specifics of the contradictory and non-contradictory procedure, which manifest themselves within the sphere of procedural rights and obligations of the parties to the civil proceeding as well as in the distinct powers of the court in the process of taking of evidence.

When writing my dissertation, I have used various resources such as up-to-date periodical literature, publications dealing with the subject matter of taking of evidence as well as the draft bill of the Civil Procedure Code, which has been proposed as part of the recodification of the Czech civil procedure. I also analyze the applicable case law concerning the issues arising in the process of taking of evidence. The key differences between the Czech legal regulation and the German and the Austrian legal regulation are also being highlighted.

In my dissertation I deal with the essence of the process of taking of evidence and the applicable principles of the civil proceeding governing it. Furthermore, I explore, in detail, the respective sources of evidence in the civil proceeding, which I complement with my own perspective on the subject matter and with practical suggestions in relation thereof. The respective stages of the process of taking of evidence are subjected to a thorough examination, with a special focus on the analysis of the procedural rights and obligations of the parties to the civil proceeding and of the court, which undergo modifications in each of the stages of the process of taking of evidence.

The current legal regulation of the process of taking of evidence and its practical implications from an attorney's perspective are being discussed, while subjecting the procedural actions of the legal representatives of the parties to the civil proceeding and of the court to a critical examination. I confront the existing scholarly opinions on the subject matter of my dissertation as well as the recodification proposal of the Civil Procedure Code. The goal of my dissertation is to examine and discuss the current legal regulation of the process of taking of evidence from a practical point of view, to argue the scholarly opinions on the subject matter and to draw conclusions and make suggestions regarding the potential recodification of the Czech civil law.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

1. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

DAVID, Ludvík, IŠTVÁNEK, František, JAVŮRKOVÁ, Naděžda, KASÍKOVÁ, Martina, LAVICKÝ Petr a kol. *Občanský soudní řád. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009.

DÖRFL, Luboš. *Trampoty s ustanovením znalce stranami v občanském soudním řízení.* Soudce, 2017, č. 1, str. 16.

DRÁPAL, Ljubomír. *Příprava jednání a projednání věci samé ve sporném řízení před soudem prvního stupně po novele občanského soudního řádu.* Právní rozhledy, č. 5, 2005, str. 1.

DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav, a kol. *Občanský soudní řád I, II Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

FIALA, Josef. *Důkaz zavinění v občanském soudním řízení.* Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1965.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Právnický slovník.* 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu.* Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016.

KŘÍSTEK, Lukáš. *Jak má vypadat znalecký posudek.* Soudce, 2017, č. 2, str. 7.

LAVICKÝ, Petr. *Důkazní břemeno v civilním řízení soudním.* Praha: Leges, 2017.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář.* 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2014.

LAVICKÝ, Petr, WINTEROVÁ, Alena, DOBROVOLNÁ, Eva, DVOŘÁK, Bohumil, PULKRÁBEK, Zdeněk. *Věcný záměr civilního řádu soudního z pohledu advokacie*. Bulletin advokacie, 2018, číslo 1-2, str. 11.

MACUR, Josef. *Dělení důkazního břemena v civilním soudním sporu.* Masarykova univerzita v Brně, vydání první, 1996.

MACUR, Josef. *Dokazování a procesní odpovědnost v občanském soudním řízení.* Brno: Univerzita J. E. Purkyně v Brně – právnická fakulta, Spisy právnické fakulty č. 56. 1984.

MACUR, Josef. *Důkaz výslechem účastníka v civilním soudním řízení.* Časopis pro právní vědu a praxi. 2001, číslo 4, strana 358.

MACUR, Josef. *Důkazní břemeno a teorie uplatňování pravděpodobnosti při hodnocení důkazů v civilním soudním řízení.* Právník, 1995.

MACUR, Josef. *Důkazní břemeno v civilním soudním řízení.* Masarykova univerzita v Brně, vydání první, 1995.

MACUR, Josef. *Civilní proces a zásada projednací.* Bulletin advokacie, 1997, číslo 1, str. 13.

MACUR, Josef. *Důkazní břemeno a teorie uplatňování pravděpodobnosti při hodnocení důkazů v civilním soudním řízení*. Právník, 1995, č. 4, str. 357.

MACUR, Josef. *Právní a skutkové domněnky při dokazování listinou v civilním soudním řízení.* Právní rozhledy, 2001, č. 2, str. 61.

MACUR, Josef. *Substancování skutkových přednesů stran v civilním soudním řízení.* Právní rozhledy, 1998, č. 9, str. 433.

MACUR, Josef. *Vysvětlovací povinnost strany nezatížené důkazním břemenem v civilním soudním řízení.* Právní rozhledy, 2000, č. 5, str. 200.

MACUR, Josef. *Význam shodných tvrzení procesních stran pro zjištění skutkového stavu v civilním soudním řízení.* Právní rozhledy, 1997, č. 2, str. 49.

MACUR, Josef. *Základní teoretické otázky legislativní koncepce civilního procesu.* Bulletin advokacie, 1998, č. 9, str. 6.

ROSENBERG, Leo, SCHWAB, Karl Heinz, GOTTWALD, Peter. *Zivilprozessrecht.* Fünfzehnte, neubearbeitete Auflage. München: Beck, 1993.

ROSENBERG, Leo, SCHWAB, Karl Heinz. *Zivilprozessrecht.* Zehnte, neubearbeitete Auflage. München: Beck, 1969.

ROTH, Marianne, HOLZHAMMER, Richard, HOLLY, Andrea. *Zivilprozessrecht.* 1. Auflage. Wien: MANZ, 2012.

SAENGER, Ingo und kol. *Zivilprozessordnung. Handkommentar.* 7. Auflage. Baden – Baden: Nomos, 2017.

SVOBODA, Karel. *Limity aktivního dokazování soudem. Může si soud v civilním řízení dokazovat co chce?* Právní rozhledy, 2007, č. 15, str. 562.

SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář.* 3. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2022, právní informační systém Beck-online.

ŠTAJGR, František. *Materiální pravda v občanském soudním řízení.* Praha: Orbis, 1954.

ŠTAJGR, František. *Občanské právo procesní.* Praha: Orbis, 1964.

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek IV.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014.

VAŠÍČEK, Milan, DVOŘÁČEK, Dan. *„Překvapivé právní hodnocení" ve světle zásady kontradiktornosti*. Právní rozhledy, 2004, č. 6, str. 221.

WINTEROVÁ, Alena. *Znalec a znalecký posudek v civilním soudním řízení.* Soudce. 2017, číslo 1, str. 8.

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018.

2. SEZNAM POUŽITÝCH PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Listina základních práv a svobod, vyhlášená usnesením předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů
Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, publikovaná sdělením č. 209/1992 Sb.
Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu,
Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech
Vyhláška č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti
vyhláška č. 504/2020 Sb., o znalečném
Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících
Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
Die deutsche Zivilprozessordnung – německý civilní soudní řád
Die österreichische Zivilprozessordnung – rakouský civilní soudní řád
Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii
Zákon č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)
Zákon č. 218/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
Sdělení č. 209/1992 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.
Smlouva o založení Evropského společenství
Smlouva o Evropské unii
Smlouva o fungování Evropské unie

3. SEZNAM POUŽITÉ JUDIKATURY

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. 7. 2008 ve věci vedené pod sp. zn. 28 Cdo 1885/2008,
Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 10. 2. 2010 ve věci vedené pod sp. zn. 1 Ac 100/2009,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 4. 3. 2020 ve věci vedené pod sp. zn. 32 Cdo 1287/2018,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 9. 2010 ve věci vedené pod sp. zn. 32 Cdo 170/2010,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 4. 2002 ve věci vedené pod sp. zn. 29 Odo 341/2001,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. 4. 2013 ve věci vedené pod sp. zn. 31 Cdo 4616/2010,
Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 3. 5. 1966 ve věci vedené pod sp. zn. 4 Cz 30/66,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 8. 3. 2012 ve věci vedené pod sp. zn. I. ÚS 1424/09,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. 11. 2000 ve věci vedené pod sp. zn. 25 Cdo 562/99,

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 8. 1. 2009 ve věci vedené pod sp. zn. II. ÚS 1009/08,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 29. 11. 2011 ve věci vedené pod sp. zn. II. ÚS 1658/11,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 26. 9. 2017 ve věci vedené pod sp. zn. II. ÚS 4255/16,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 8. 1. 2009 ve věci vedené pod sp. zn. II. ÚS 1009/08,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. 4. 2009, sp. zn. 28 Cdo 418/2009,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 12. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3799/2014,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 5. 2012, sp. zn. 28 Cdo 4238/2011,
Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28. 7. 2022 ve věci vedené pod sp. zn. 5 Cmo 113/2022,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 21. 5. 2019 ve věci vedené pod sp. zn. I. ÚS 795/18,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 20. 12. 2005 ve věci vedené pod sp. zn. I. ÚS 593/04,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 11. 1. 2005 ve věci vedené pod sp. zn. Pl. ÚS 37/03,
Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky z roku 1942 ze dne 5. 11. 1942, sp. zn. R I 572/41 (Vážný 18379),
Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 19. 3. 2018 ve věci vedené pod sp. zn. II. ÚS 206/08,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 6. 1. 1997 ve věci vedené pod sp. zn. IV. ÚS 191/96,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 6. 12. 1995 ve věci vedené pod sp. zn. II. ÚS 56/95,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 20. 6. 1995 ve věci vedené pod sp. zn. III. ÚS 84/94,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 26. 9. 2005 ve věci vedené pod sp. zn. IV. ÚS 391/05,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. 4. 2013 ve věci vedené pod sp. zn. 31 Cdo 4616/2010,

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 3. 2008 ve věci vedené pod sp. zn. 29 Odo 1538/2006,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 9. 2. 2017 ve věci vedené pod sp. zn. IV. ÚS 216/16,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 1. 9. 2020, ve věci vedené pod sp. zn. IV. ÚS 1247/20,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 27. 6. 2005 ve věci vedené pod sp. zn. IV. ÚS 269/05,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 10. 3. 2015 ve věci vedené pod sp. zn. II. ÚS 2172/14,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 10. 3. 2009 ve věci vedené pod sp. zn. IV. ÚS 1106/08,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 10. 6. 2010 ve věci vedené pod sp. zn. II. ÚS 2189/09,
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 2. 2009, ve věci vedené pod sp. zn. 1 Co 349/2008,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 3. 2008, ve věci vedené pod sp. zn. 21 Cdo 3341/2006,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. 7. 2007, ve věci vedené pod sp. zn. 21 Cdo 1908/2006,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 9. 2012, ve věci vedené pod sp. zn. 22 Cdo 859/2012,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 3. 2007 ve věci vedené pod sp. zn. 21 Cdo 731/2006,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 12. 2016 ve věci vedené pod sp. zn. 32 Cdo 3757/2016,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 5. 2017 ve věci vedené pod sp. zn. 25 Cdo 4712/2016,
Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 30. 11. 1972 ve věci vedené pod sp. zn. 2 Cz 18/72,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2. 2017 ve věci vedené pod sp. zn. 25 Cdo 3491/2012,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 10. 3. 2015 ve věci vedené pod sp. zn. 28 Cdo 5138/2014,

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 7. 2010 ve věci vedené pod sp. zn. 21 Cdo 2458/2009,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 1. 2009 ve věci vedené pod sp. zn. 23 Odo 1722/2006,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. 4. 1996 ve věci vedené pod sp. zn. 33 Cdo 368/2013,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 1. 2. 2001 ve věci vedené pod sp. zn. 30 Cdo 2537/2000,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 1. 2. 2001 ve věci vedené pod sp. zn. 30 Cdo 1815/2000,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 7. 2. 2001 ve věci vedené pod sp. zn. 21 Cdo 2371/2000,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 5. 2005 ve věci vedené pod sp. zn. 20 Cdo 1257/2004,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 4. 2007 ve věci vedené pod sp. zn. 21 Cdo 694/2006,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 8. 1998 ve věci vedené pod sp. zn. 20 Cdo 791/98,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 7. 2004 ve věci vedené pod sp. zn. 29 Odo 407/2002,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 10. 2012 ve věci vedené pod sp. zn. 21 Cdo 3461/2011,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31. 3. 2015 ve věci vedené pod sp. zn. 23 Cdo 802/2013,
Usnesení Ústavního soudu České republiky ze dne 30. 11. 1995 ve věci vedené pod sp. zn. III. ÚS 29/95,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. 10. 2000 ve věci vedené pod sp. zn. 22 Cdo 617/99,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 10. 2012 ve věci vedené pod sp. zn. 20 Cdo 947/2012,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2011 ve věci vedené pod sp. zn. 22 Cdo 1704/2011,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 8. 2014 ve věci vedené pod sp. zn. 3 Cdon 1031/96,

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 11. 1. 2005 ve věci vedené pod sp. zn. Pl. ÚS 37/03,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 7. 2001 ve věci vedené pod sp. zn. 22 Cdo 2547/98,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 27. 2. 2018 ve věci vedené pod sp. zn. II. ÚS 2299/17,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 5. 2005 ve věci vedené pod sp. zn. 30 Cdo 64/2004,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 6. 2010 ve věci vedené pod sp. zn. 22 Cdo 3717/2008,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 9. 12. 2014 ve věci vedené pod sp. zn. II. ÚS 1774/14,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. 5. 2005 ve věci vedené pod sp. zn. 30 Cdo 64/2004,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 27. 2. 2018 ve věci vedené pod sp. zn. II. ÚS 2299/17,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21. 12. 2004 ve věci vedené pod sp. zn. 30 Cdo 1224/2004,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 30. 10. 2014 ve věci vedené pod sp. zn. III. ÚS 3844/13,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 6. 2012 ve věci vedené pod sp. zn. 31 Cdo 619/2011,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 4. 2010, ve věci vedené pod sp. zn. 33 Cdo 4378/2008
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2020 ve věci vedené pod sp. zn. 29 ICdo 151/2018,
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2008 ve věci vedené pod sp. zn. 21 Cdo 2725/2007,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 4. 2010, ve věci vedené pod sp. zn. 33 Cdo 4378/2008,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 2. 2001 ve věci vedené pod sp. zn. 25 Cdo 1167/99,
Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 10. 2002, č.j. 55 Co 360/2002-20,
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 8. 2014 ve věci vedené pod sp. zn. 1 Cmo 9/2014,

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16. 12. 2011, ve věci vedené pod sp. zn. 22 Cdo 883/2010,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 7. 2014, ve věci vedené pod sp. zn. 30 Cdo 2822/2013,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 7. 2008 ve věci vedené pod sp. zn. 26 Cdo 1136/2008,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 8. 1. 1997 ve věci vedené pod sp. zn. II. ÚS 127/96,
Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 11. 7. 1996 ve věci vedené pod sp. zn. III. ÚS 127/96,
Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15. 7. 2010 ve věci vedené pod sp. zn. 26 Cdo 2313/2009,
Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 9. 2019 ve věci vedené pod sp. zn. 22 Cdo 1830/2019.

4. DALŠÍ ZDROJE

Věcný záměr civilního řádu soudního finální znění z roku 2017
Věcný záměr civilního řádu soudního finální znění, 2. verze, 2020
Důvodová zpráva k zákonu č. 7/2009 Sb.
Důvodová zpráva k zákonu č. 218/2011 Sb.
Stanovisko Soudcovské unie České republiky k navrhovanému věcnému záměru nové úpravy civilního procesního práva ze dne 29. 6. 2018
Doporučení pro vnitrostátní soudy o zahájení řízení o předběžné otázce (2019/C 380/01).